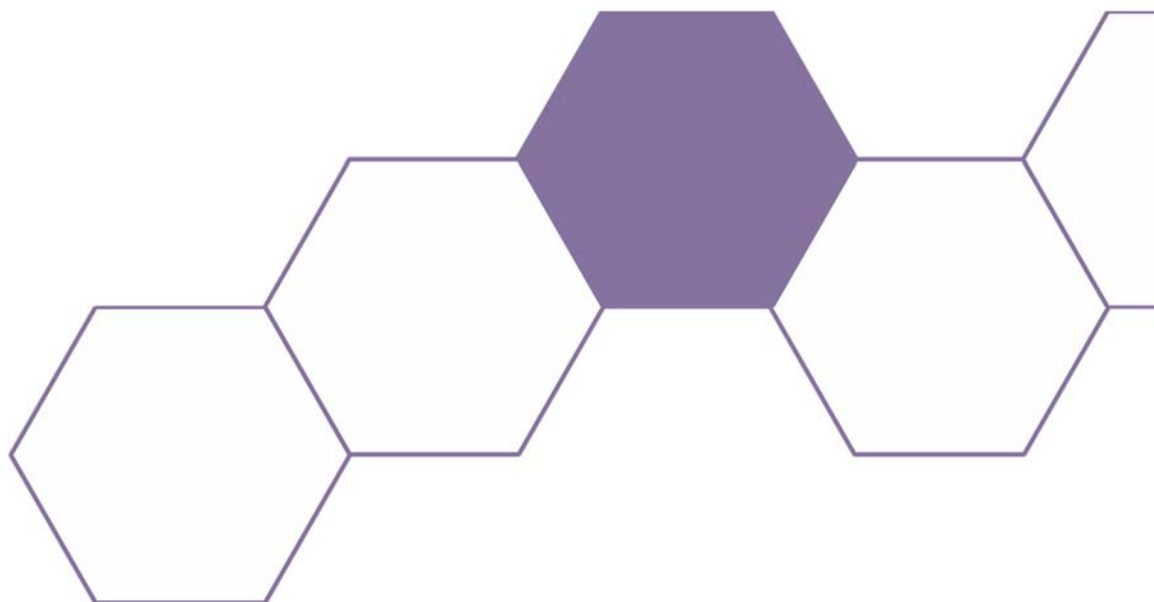

2015-12-14
Karin Ohrt
Utvecklare litteratur och bibliotek

En inventering av konstområdet litteratur

Inledning - den litterära infrastrukturen och villkoren i Skåne för litteraturen som konstart.....	3
Författare – organisering, ekonomi och nätverk.....	4
Sveriges författarförbund.....	4
Författarcentrum Syd.....	6
Författarförmedlingen Syd	6
Andra nätverk och mötesplatser	7
Bokmarknadens aktörer - Förlag, tidskrifter, bokhandel.....	7
Förlag i Skåne.....	7
Litterära tidskrifter – vad innebär de för författarnas villkor?.....	8
Bokhandeln minskar men bokförsäljningen ökar.....	8
Antikvariat, digital utveckling och bokbytartrend – andra vägar för tillgång till litteratur..	10
Litteraturförmedlare – bibliotek, scener och festivaler	11
Bibliotek	11
Författarbesök på folkbiblioteken.....	12
Litterära scener och andra aktörer	14
Utbildningar	17
Nationella stödstrukturer	17
Författarfonden	17
Andra stipendier, bidrag och priser	18
Regionala stödstrukturer.....	19
Verksamhetsbidrag till centrumbildningar	19
Regionala bidrag till litterära projekt.....	19
Detta görs idag för att stärka litteraturen och förbättra villkoren för författare i Skåne.....	22
Kommunalt	22
Region Skåne stöder	22
Nationellt	22
Bilaga 1: Regionala insatser inom läsfrämjande	23

Inledning - den litterära infrastrukturen och villkoren i Skåne för litteraturen som konst.

Litteratur är en relativt ny konstform i de regionala sammanhangen och tillkom tillsammans med film och rörlig bild i och med införandet av samverkansmodellen 2010. Litteraturens roll har i regionala kulturplaner betonats olika och det utrymme som ägnats litteratur som konst varierar, troligtvis eftersom det tillkommit senare. De flesta kulturplaner inordnar litteraturen inom bibliotekens verksamhet och kopplar där samman litteratur med demokratiska aspekter av läskunnighet och språklig förmåga. Ofta har bibliotek, läsfrämjande och litteratur fått bilda ett gemensamt område¹.

Skåne har liksom några andra regioner valt att lyfta litteraturen som ett eget konstområde och fokusera på författares villkor, litterär verksamhet i regionen och regionalt stöd till litteraturen. Det skulle finnas goda motiv att ta in läsfrämjande även detta sammanhang. Litteraturen har svårt att existera utan läsare och den utredning som i dagligt tal kallas Litteraturutredningen (SOU2012:65) har också titeln Läsandets kultur.

Kulturrådet ser läsfrämjande som en del av kulturpolitiken vilken kan öppna vägar till litteraturen, öka tillgången till en mångfald av litteratur och ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse av litteratur. Region Skånes insatser inom läsfrämjande redovisas därför i en bilaga.

Denna inventering är ett första steg i att öka kunskapen om den litterära infrastrukturen i Skåne för att i förlängningen verka för förbättrade villkor för regionens författare, stödja utvecklingen av litterära scener och litterära arrangörer och verka för en mångfald inom det litterära området.

I den litterära infrastrukturen ingår i första hand **upphovsmännen** – författarna, dramatiker, och deras respektive främjandeinstitutioner. Man talar ibland om ordkonstområdet som då innefattar författare, dramatiker och översättare.

Traditionellt har man ansetts vara författare efter ett antal publicerade böcker. Både det fackliga Sveriges författarförbund och branschorganisationen Författarcentrum har haft två publicerade titlar som ett krav för att få bli medlem². Författarförbundet ställer även kvalitetskrav för medlemskap och det är ingen självklarhet att bli antagen som medlem. Författarcentrum införde för några år sedan ett begränsat medlemskap för debutanter efter den första publicerade boken.

---

¹ Vad som görs i andra regioner är samlat i dokumentet "Litteraturen i regionala kulturplaner"

² Centrum för dramatik, dramatiker, branschorganisation, har enligt egen uppgift endast yrkesverksamma medlemmar.

Till **marknadens** aktörer räknas bokförlag, litterära tidskrifter och webbplatser där författarna kan publicera och få ersättning för sina texter. Bokhandel och antikvariat som säljer de utgivna författarnas böcker tillhör också marknaden. Teatrar och aktörer inom film och spelutveckling är andra som behöver författares och dramatikers berättelser och texter.

Till **förmedlarna** kan räknas olika litteraturförmedlande institutioner som bibliotek men också litterära scener och festivaler som är viktiga för att berättelserna och texterna skall nå sina läsare. Idag då kravet på författarens publika framträdanden har ökat är dessa scener viktiga för författarnas försörjning. Skolan har i och med Skapande skola blivit en annan viktig uppdragsgivare. Bokhandeln är ytterligare en aktör som kan räknas till marknaden men även är förmedlande.

I motsats till konstformer som teater, dans eller bildkonst finns det inom ordområdet inga formaliserade utbildningsvägar men **utbildningar** i skrivande på Lunds universitet och folkhögskolorna i Skurup och Svalöv har under senare år har bidragit till flera uppmärksammade författarskap.

Avgränsningar i inventeringen

Beskrivningen omfattar i första hand nu levande författare – bosatta/utbildade i eller från regionen och omfattar inte vad man brukar kalla ”litterär turism” – författarhem, platser och annat som oftast rör döda författare.

Beskrivningen tar inte heller upp skrivande på amatörnivå även om gränserna idag är mer flytande än förr med ökad egenpublicering och liknande.

Serier har tidigare inordnats under litteratur men bör behandlas som en egen konstform.

Författare – organisering, ekonomi och nätverk

Sveriges författarförbund

Sveriges författarförbund (SFF) är författarnas fackförening. SFF är förhandlingspart gentemot förlag och gentemot riksdag när det gäller biblioteksersättningen. Förbundet samlar in medlemsstatistik vart tionde år. Statistikuppgifter om ekonomi etc. har hämtats från Litteraturutredningen, tidskriften Författaren och från samtal med SFFs regionombud³. Sveriges Författarförbund hade 2014 2830 medlemmar⁴ varav 377, 13 % var bosatta i Skåne.

---

³ Uppgifter ur Litteraturutredningen SOU 2012:65, från möte 20 okt 2014 med Torgny Karnstedt, regionombud SFF och från Författarförbundets statistik 2004 respektive 2014.

⁴ I Litteraturutredningen uppskattas antalet författare till 3000. 77 % av SFFs medlemmar är bosatta i de tre största städerna

Medelåldern har de senaste tio åren ökat, från 59 till 63, vilket kan bero på att yngre författare tenderar att organisera sig i mindre grad. Tidigare var fler av medlemmarna män men numera är fördelningen jämn mellan kvinnor och män.

Inkomster

Författarna är högutbildade men har låga inkomster i förhållande till sin utbildningsgrad. Alla inom ordkonstområdet (författare, översättare, dramatiker) ligger lönemässigt under befolkningssnittet men också under konstnärskollektivet som helhet vad gäller medianinkomst⁵. Ordområdet är också ett av de konstområden som har högst andel egenföretagare⁶.

När man beskriver författarnas inkomster brukar man tala om en s.k. stjärneekonomi med stor andel låga inkomster, få medelinkomster och några få mycket höga. Det är alltså inte så många som ligger runt mediannivån. För den enskilde författaren kan det variera stort mellan olika år med höga inkomster under ett år och försumbara nästa. Detta får skattekonsekvenser men betyder också att författare däremellan måste ha andra inkomster än den från litterär verksamhet.

Det är också fler bland författarna än bland andra konstnärer som ägnar sin arbetstid åt icke-konstnärlig verksamhet⁷. Andelen som ägnar minst hälften av sin arbetstid åt litterär verksamhet har minskat till 40 % och särskilt yngre författare behöver i större grad försörja sig med annat. Generellt visar inkomstundersökningarna 2004 och 2014 på försämrade villkor. Regionsvisa siffror saknas.

Utvecklingen inom förlagsbranschen med förändringar i förlagsavtal, royalty och övergång till vinstdelningsavtal gör att den garanterade inkomsten vid utgivning har minskat. Allt fler författare finansierar helt eller delvis sin utgivning och egenutgivningen har ökat kraftigt på tio år, från 18 till 27 %, liksom utgivningen på mindre förlag och enmansförlag. Andelen författare som upplever att utgivningsmöjligheterna på traditionella förlag har minskat har ökat från 22 % till 29 %.

2004 stod royalties och honorar för 50 % av inkomsterna varav de från tidningar och tidskrifter utgjorde 9 %. Motsvarande siffror saknas från 2014 men då många författare är verksamma även som kritiker och kulturjournalister har inkomster från honorar troligen påverkats av de senaste årens förändringar i mediavärlden. Nedskärningar av dagstidningarnas kulturredaktioner, sammanslagning av tidningar, större konkurrens bland frilansskribenter och minskande antal kulturtidskrifter har både lett till färre arbetstillfällen och lägre arvode för kulturartiklar.

Royalty från utgivning/försäljning är inte en författares enda inkomst. De flesta författare har inkomster från fyra olika håll men fördelningen av dessa varierar mellan olika personer. Förutom inkomster från försäljning, har en författare inkomst från biblioteksersättning (se

---

⁵ A.a. s. 148. (Medianinkomst i Sverige 2010 var 274 400 kr och för skönlitterära författare 210 600 kr)

⁶ A.a. s. 164

⁷ A.a. s. 156

Statliga stödåtgärder), olika slags priser och stipendier (se s.16) och inkomster från föredrag, framträdanden och mindre skrivuppdrag som hör till författarskapet.

Författarna framträder allt mer

Framträdanden stod 2004 för 8 % av inkomsterna men tyvärr saknas motsvarande siffror från 2014. Framträdanden har ökat och ger ersättning men det är samtidigt svårt att skilja dessa från marknadsföring. Flera författare anser att man nu ägnar sig mer åt obetalda framträdanden i radio/tv och på olika scener som förlagen bokar in i marknadsföringssyfte⁸.

Samtidigt är det fler författare som upplever en minskad efterfrågan från media, skolor och bibliotek än de som upplever en ökad efterfrågan. Detta kan förklaras med att det är de mest kända som efterfrågas.

Författarcentrum Syd

Centrumbildningar är intresse- och förmedlingsorganisationer för de fria professionella utövarna inom olika konstområden. De arbetar för att stärka sitt konstområde, förmedla uppdrag till sina medlemmar, bredda arbetsmarknaden och förbättra villkoren främst genom arbetsförmedling. De kompletterar Arbetsförmedlingen med sin kompetens och är särskilt viktiga för yrkeskategorier som inte kan använda sig av Arbetsförmedlingens tjänster – som exempelvis författare. Inom ordområdet finns tre centrumbildningar, författar-, dramatiker- och översättarcentrum.

Kulturrådet stöder centrumbildningar som Författarcentrum för att de ska verka för att professionella kulturaktörer kan leva på sin konst och att arbetsmarknaden inom konstområdet breddas. Riksorganisationerna fördelar sedan stödet vidare till de regionala centrumbildningarna. Författarcentrum Syd (FC Syd) med 384 medlemmar och säte i Malmö får även verksamhetsbidrag från Region Skåne för att:

- öka kontakterna mellan författare och läsare i regionen genom förmedling av författare och rådgivning till skolor, bibliotek och andra litterära arrangörer
- driva olika skriv- och läsfrämjande projekt för barn och unga i samarbete med bl.a. Skapande skola
- verka för mångfald och underlätta för författare från olika länder att verka inom regionen
- delta i och stödja såväl inarbetade som nya litterära scener

Författarcentrum Syd arrangerar viss utbildning för sina medlemmar i t ex marknadsföring, att arbeta med skolan etc. och driver årligen några projekt där medlemmarna kan erbjudas arbete eller på andra vis möta sina läsare. Sedan ett år delar man lokal med Filmcentrum Syd och har gemensamt börjat undersöka hur man genom olika samarbeten kan stärka båda organisationerna och deras medlemmar.

Författarförmedlingen Syd

FC Syd driver Författarförmedlingen Syd. Förmedlingen i syd har ökat med cirka 60 procent under de senaste tio åren med 450 författaruppdrag 2014, en ökning med 20 bokningar sedan

---

⁸ Författaren 2014:3

året innan. Under flera år har efterfrågan ökat på barn- och ungdomsboksförfattare som inspiratörer för läs- och skrivprojekt och Skapande skola. Varje förmedlat uppdrag kan innebära många timmar men bokförs bara som ett och eftersom uppdragen som är kopplade till skolan ofta består av flera dagars besök, har *antalet* bokningar för skolan minskat under 2014 från 186 till 172.

Många bibliotek bokar sina författarbesök direkt med författare eller förlag men bokningarna via FC Syd har ökat från 96 till 139 bokningar i FC Syds område samtidigt som deras totala uppdrag för skolorna har ökat.

I hela Författarcentrum har antalet förmedlade timmar författarbesök ökat 2014. Inkomsterna som bokningarna genererar till författarna visar en ökning – i FC Syd 2013 var den 3 244 521 kr och 2014 var den 3 807 300 kr. Aktualitet och popularitet påverkar beställningarna, vilket innebär att uppdragen är ojämnt fördelade mellan författarna. Även här kan man tala om den tidigare nämnda stjärnekonomin.

Andra nätverk och mötesplatser

Det finns flera exempel på litterära nätverk/grupperingar genom tiderna, ofta författargrupper kring en viss tidskrift eller litterär inriktning men författare har inte i lika hög grad som andra konstnärer lyft fram behov av verktyg, ateljéer, samarbeten och mer sällan ingått i kollektiv och nätverk utöver Författarförbundet/Författarcentrum.

På senare år har detta börjat ändra sig vilket visar sig i olika grupper och rörelser som Litteraturhus Lund och författarkollektivet Skalla. Lokalen Poeten på hörnet i Malmö drivs gemensamt av FC Syd och författaren Katarina Mazetti och har på några år kommit att bli både en scen och ett fönster för framförallt nya författare. Olika grupper på nätet som ex. Facebookgruppen Bokfolk i Skåne samlar personer med gemensamt intresse av böcker och bokbranschen i Skåne.

Dansk-svenskt författarsällskap med kansli i Malmö samlar författare från båda sidor sundet. Ett nätverk inom Författarcentrum Syd är BASUN för barn- och ungdomsboksskapare.

I Malmö finns också Medieverkstaden som stöder bl a tidskriftsproduktion. Mediaverkstaden beskrivs utförligare längre fram.

Bokmarknadens aktörer - Förlag, tidskrifter, bokhandel

Förlag i Skåne

Skåne har några mindre förlag (utgivning av mer än tio titlar per år) och ett tjugotal små enmansförlag⁹. Förlagen är en viktig del av regionens kulturliv. De kan fånga upp nya författare, olika berättelser och inriktningar, ge bredd och möjligheter för flera röster att höras. Ofta ordnar de författaraftnar, deltar i mässor och liknande. De är också viktiga som

---

⁹ Några förlag - Alhambra, Ariel, Bakhåll, Boca, Bra Böcker, ellerströms, Fonem, Hegas, Historiska media, Hoi, Kalejdoskop, Kira, Lo Söllgård, Notis, Nypon, Pequod Press, Rámus, Sekwa, Smockadoll, Soleka, Thorén och Lindskog

sambandscentraler för lokala författare och föreningar som ordnar litterära evenemang som poesiuppläsningar, Spoken poetry och liknande.

Stöd till förlagen sker framförallt nationellt genom Kulturrådets utgivningsstöd. Förlagen söker detta stöd i efterhand och drygt 700 titlar väljs varje år ut av Kulturrådet och skickas gratis till svenska bibliotek.

Litterära tidskrifter – vad innebär de för författarnas villkor?

Utgivningen av tidskrifter i Sverige kan inordnas under två system. Den stora mängden allmänna tidskrifter från några stora förlag säljs via system som Pressbyrån. De olika kulturtidskrifterna ges ofta ut med stöd från Kulturrådet av organisationer eller små förlag och distribueras på olika vis – genom direktförsäljning, prenumeration och Tidskriftsbutiken (se Medieverkstaden nedan). Ett mindre antal kulturtidskrifter med tidskriftsstöd från KUR finns även inom Pressbyråns sortiment.

De ämnen som behandlas i kulturtidskrifterna som t ex en fördjupad bevakning av litteratur eller essäistik är generellt sett inte företrädade inom de allmänna tidskrifterna. De är därför viktiga för det kulturella samtalet, för den smalare och experimentella kulturen och så också inom litteraturen. Kulturtidskrifterna är beroende av ideella insatser och kan ofta inte ge sina författare annat än mindre arvoden för artiklar, dikter, noveller. Många författarskap börjar med publiceringar i litterära tidskrifter. I Västra Götalandsregionen infördes förra året ett essäistöd för att ge författare möjligheter att söka bidrag för att skriva längre artiklar till olika kulturtidskrifter.

Några tryckta litterära tidskrifter med redaktioner i Skåne är Bild & bubbla, C'est Bon Kultur, Fronesis, Kritiker, Lyrikvännen, Tidskrift för Litteraturvetenskap, Tummuz och Veritas. Den digitala litteratur- och konsttidningen Floret har sin redaktion i Malmö.

Region Skåne ger verksamhetsstöd till Medieverkstaden, en kollektivverkstad som skall ge fotografer, konstnärer, författare och tidskriftsredaktörer tillgång till utrustning inom digital framställning och bearbetning av bild, video, ljud och trycksaker. Kulturrådet som också stöder Mediaverkstaden har från 2015 dragit in stödet till tidskriftsproduktionen. Mediaverkstaden driver Tidskriftsbutiken, en butik för kulturtidskrifter som även finns på webben.

Bokhandeln minskar men bokförsäljningen ökar

Branschorganisationen Svenska Bokhandlareföreningen (SBF) har 32 medlemmar i Skåne. För fem-sex år sedan var antalet medlemmar 44 vilket innebär en minskning med 28 %.

I dagsläget finns 48 boklådor i Skåne¹⁰, tolv är helt fristående medan de övriga tillhör Akademibokhandeln, Pocketshop eller är anslutna till JB-gruppen eller Ugglan. Bokhandelns spridning följer kommunernas och orternas storlek. Malmö har arton boklådor, Lund har fem.

---

¹⁰ Inräknade är allmänbokhandlar och specialboklådor, ej studentbokhandlar.

Femton kommuner har en boklåda och fem kommuner har två. Av Skånes 33 kommuner saknar elva en bokhandel. Detta är marginellt bättre än i övriga landet. De vita fläckarna på den skånska bokhandelskartan finns i glesbygden.

Siffrorna i tabellen nedan är hämtade från olika källor och avrundade till heltal. Enligt SCB:s 2014 hade Skåne drygt 13 procent av Sveriges befolkning.¹¹ Utifrån tabellens siffror skulle de skånska boklådorna alltså utgöra 16 procent av det totala antalet boklådor i Sverige. Antalet boklådor per invånare i Skåne är utifrån dessa uppgifter således något högre i jämförelse med Sverige som helhet vilket beror på en högre andel fria boklådor. Den specialiserade boklådan Science fictionbokhandeln i Malmö är ett exempel på en bokhandel som går bra.

Bokhandel	Antal boklådor i Skåne	Procentandel Skåne	Procentandel Sverige
Akademibokhandeln	20	42 %	42 %
JB-gruppen	8	17 %	15 %
Ugglan	6	12 %	19 %
Pocketshop	2	4 %	6 %
Fristående	12	25 %	19 %
Totalt	48	= 100 %	= 101 %

Akademibokhandeln, JB-gruppen och Ugglan, stora bokkedjorna med ungefär samma fördelning i Skåne som i resten av Sverige. Pocketshop återfinns bara i de tre största städerna, vid stora pendlingsstationer och på flygplatser i Göteborg och Stockholm.

Konsumtionen idag har alltmer samlats kring köpcenter och i Skåne finns det ett tjugotal shoppingcenter och gallerior. Bokhandeln följer samma mönster, boklådor stängs eller flyttas från stadskärnorna till köpcenter. Den ökande koncentrationen av butiker kring köpcenter innebär att det geografiskt kan bli längre till närmsta bokhandel. Å andra sidan är bokhandeln självklar i större köpcentra, det finns oftast en boklåda där många människor befinner sig och dit man åker för att göra sina inköp. Att spridningen av fysiska boklådor förändras med

---

¹¹ www.scb.se

konsumtionsvanor och människors rörelsemönster behöver alltså inte nödvändigtvis innebära att tillgängligheten försämras. Internetbokhandeln har ökat men har paradoxalt nog sina kunder främst i de större städerna. Även om antalet boklådor minskar såväl i Skåne som i Sverige i övrigt¹² ökar bokförsäljningen men litteraturens synlighet minskar när försäljningen flyttar till nätet.

Boklådorna med aktiviteter blir också färre men bland annat Bjäre bokhandel i Båstad listades förra året av branschtidningen Svensk Bokhandel som en av Sveriges bästa boklådor mycket beroende på sin programverksamhet. De fristående boklådorna i Ängelholm, Ystad, Höganäs, Veberöd och Kristianstad är andra som har programverksamhet och många gånger samarbetar man med folkbiblioteken i kommunerna.

Bokhandeln har en viktig funktion i det litterära systemet och skulle tillsammans med Skånes många små och medelstora förlag kunna spela en roll i presentationen av kvalitetslitteratur och verka läsfrämjande.

Antikvariat, digital utveckling och bokbyttrend – andra vägar för tillgång till litteratur

Antikvariat av olika slag finns det många av i Skåne, flertalet är små verksamheter öppna några timmar i veckan eller finns främst på nätet. Second hand-butiker och hjälporganisationer, som exempelvis Emmaus och Myrorna, säljer också begagnade böcker.

Borrby bokby är ett initiativ som startade med EU Leader-medel. Ett flertal antikvariat har etablerat sig i samhället och särskilt under juli-augusti äger flera författarframträdanden rum.

Bokkonsumtionen och läsandet har påverkats av den digitala utvecklingen och förändrat både hur tillgången till böcker kan se ut och hur man kan läsa. E-bokläsningen har etablerats men är fortfarande liten. Att lyssna på böcker inlästa av skådespelare eller författaren själv har blivit ett annat sätt att ta till sig litteratur. Ljudböcker finns idag i olika digitala format, som CD eller att köpa och ladda ner direkt från webben. Mycket av bokförsäljningen sker idag via nätbokhandlar och digitala tjänster som abonnemang av böcker och tidningar har ökat de senaste åren. Storytel och Readly är två företag som erbjuder olika former av digitala prenumerationstjänster där man för en fast månadsavgift får tillgång till ett stort antal böcker i olika genrer och format. Dessa webbtjänster liknar andra som erbjuder digital kulturkonsumtion av framförallt musik, film och serier, och kan till viss del jämföras med bokklubbar som numera fått minskad betydelse.

---

¹² Uppgifter från Daniel Soutin ordf. Skånekretsen av Bokhandlareföreningen. I hela Sverige finns 322 boklådor. Antalet nedlagda bokhandlar under den senaste tioårsperioden uppskattas till cirka fyrtio.

Att byta lästa böcker med varandra har blivit vanligt, kanske som en följd av den ökade delningskulturen eller ökad miljömedvetenhet. Stora Bokbytardagen i maj sprider sig i mer eller mindre organiserade former. Malmö stads Bokbytet är ett exempel på en verksamhet där allmänheten gratis kan byta sina böcker.

Böcker förekommer också på nya platser. På allt fler bibliotek och offentliga platser som stationer och handelsplatser finns en hylla eller låda där man kan lämna en bok och plocka med sig en annan. Ett växande fenomen är så kallade tvättstugebibliotek, antingen på privat initiativ eller organiserat av hyresvärderna, föreningen eller exempelvis ett studieförbund, något som också fått stöd av Kulturrådet. På Bromölla järnvägsstation fanns under några år ett minibibliotek i en telefonkiosk och på Mobilia köpcenter i Malmö blev en tom butiklokal under några dagar 2015 omvandlad till de bortglömda böckernas ö inom ramen för projektet Litteratur i mellanrum.¹³

Litteraturförmedlare – bibliotek, scener och festivaler

Bibliotek

Biblioteken är närvarande i samtliga skånska kommuner och totalt finns drygt 160 folkbibliotek i Skåne. Biblioteksverksamheten omfattar cirka 9 miljoner lån och ungefär lika många besök per år. Biblioteken är mycket viktiga för den kulturella infrastrukturen och skulle ytterligare kunna utvecklas mot kulturella noder för invånarna i Skåne.

Utlåning av barnlitteratur på skånska bibliotek har hållit sig konstant 2002-2012 runt ca 3,6 miljoner per år medan utlåningen av vuxenlitteratur under samma period minskade med mer än en halv miljon och 2012 var knappt 2 miljoner. Fortsätter trenden så lånas snart dubbelt så många barnböcker som vuxenböcker¹⁴.

Bibliotekens programverksamhet har ökat under den senaste tioårsperioden. Bokcirklar, skriparverkstäder och författarsamtal både för vuxna och barn/unga är några exempel på aktiviteter. I en rapport om läsfrämjande insatser i fem sydlän, däribland Skåne, listas författarbesök till de vanligaste insatserna¹⁵. De större biblioteken i Skåne (Malmö, Lund, Helsingborg och Kristianstad) har författarbesök eller författarsamtal 1-2 gånger per månad.

De flesta författarbesök på folkbiblioteken riktar sig mot de vuxna läsarna men många skolor och skolbibliotek som folkbiblioteken samverkar med anlitar barn- och ungdomsförfattare dels för traditionella författarbesök och dels som handledare i olika skriparverkstäder och Skapande skola-projekt.

---

¹³ Projektet Litteratur i mellanrum är ett samarbete mellan Malmö stadsbibliotek och Folkuniversitetet, med stöd av Region Skåne.

¹⁴ källa SCB

¹⁵ Catarina Schmidt: Vi packar mängder med böcker, kanelgiffar, saft och kör ut (2015)

Författarbesök på folkbiblioteken

På folkbiblioteken i Skåne arrangerades 2014 ungefär 300 författarbesök varav cirka 50 för barn & unga (ur biblioteksstatistiken för 2014 inlämnad till Kungliga Biblioteket). Det var första året som man särskilt räknade författarbesök inom bibliotekens programverksamhet så jämförelser kan inte göras mot tidigare år.

För att få mer information kring författarbesök, bokningsförfarande och arvodering gjorde Kultur Skåne i september 2015 en enkät ställd till de kommunala bibliotekscheferna och fick svar från 22 av 33 kommuner (dock inte alltid från kommunens alla bibliotek). Utöver besök på biblioteket bokade biblioteken också författare till evenemang som Bokens dag och Kulturnatt. Vad man räknar till författarbesök kan skilja sig åt mellan biblioteken, vissa inkluderar serietecknare och föreläsare/forskare som pratar om sitt ämne. Författarbesök erbjuds gratis i vissa kommuner medan andra tar inträdesavgift mellan 30 och 100 kronor. Enkätsvaren ger alltså inte en komplett redovisning av 2014 års författarbesök inom folkbibliotekens verksamhet i Skåne, men en bild av hur det kan se ut och hur man på folkbiblioteken arbetar med författarbesök.

Hos de svarande biblioteken har det under 2014 genomförts mer än 160 författarbesök av 110 namngivna författare. Både författarbesök riktade till barn och vuxna är inräknade, dock kan svaren om författarbesök för barn skilja sig bl.a. beroende på hur de är bokade. Många bokar skolbesök eller finansierar besök av barnboksförfattare med ”Skapande skola-pengar”, vissa bibliotek bokar in en barnboksförfattare flera gånger som då träffar olika skolklasser eller har någon form av mer varaktig aktivitet med barnen. Det är svårt att dra några slutsatser kring författarbesök för barn, men utifrån enkätsvaren sker dessa huvudsakligen i samarbete med skolan.

Spridningen bland författarna var större än den förväntade¹⁶ och ungefär en fjärdedel hade bokats för fler än ett besök. Femton författare hade bokats för tre, fyra eller fler besök i olika kommuner och några är barnboksförfattare som har gjort flera besök i eller genom skolans verksamhet. Generellt är de bokade författarna antingen aktuella eller lokala, och fördelningen mellan kvinnor och män är jämn.

Bokningsförfarandet varierar. Många tar direkt kontakt med författaren via förlaget eller författarens webbsida. Författarcentrum Syds kontaktförmedling användes i hälften av fallen men ofta inte om biblioteken på egen hand kunnat nå författaren. Som ett bibliotek framhåller finns inte heller alla författare representerade genom Författarcentrum. Många författarbesök arrangeras i samarbete med andra föreningar eller bildningsförbund som då sköter bokningar. Vissa bibliotek kontaktas av författaren själv (gäller främst lokala författare).

---

¹⁶ Det finns en föreställning om att det är samma författare som reser runt till ”alla” bibliotek. Flera författare var debutanter, ofta på eget förlag. Flera fackboksförfattare ofta inom psykologi/självhjälp. 39 av författarna var medlemmar i FC Syd.

Få bibliotek har egna riktlinjer för arvodering men de flesta är medvetna om och följer Författarförbundets rekommendationer. Det är vanligt att författaren får ange sitt pris och många, men inte alla, följer då Författarförbundet rekommendationer. Vissa författare anger ett högre och andra ett lägre arvode än det rekommenderade och med hänvisning till budget är det vanligt att ersätta med författarens egna lägre förslag, kanske för att ge utrymme för fler program. Budgetens ramar avgör också huruvida biblioteket har råd med en väletablerad författare eller en mer lokalt känd.

En avdelningschef svarar:

Vi följer författarnas egna önskemål, vilka oftast är enligt författarförbundets rekommendationer. Om det överstiger rekommendationerna med väldigt mycket så försöker vi förhandla ner det, men inte under rekommenderad nivå. En del föreslår själva ett arvode som är under rekommenderad nivå, och då går vi efter det. Vi har inga specifika regler för arvodering. Det är en bedömning från gång till gång om priset är acceptabelt i relation till förväntad publik och eller de kringaktiviteter vi kan knyta till ett framträdande.

Ett mindre bibliotek skriver:

Vi har betalat vad de har begärt, vi har ingen särskild policy. Vi kan naturligtvis inte ta in någon som är för dyr. Ibland betalas författarbesök av vår vänförening, Bibliotekets vänner, ibland har vi tagit inträde för att täcka en del av kostnaden.

En bibliotekarie resonerar:

Det är självklart att författare ska ha det arvode som rekommenderas, men jag tycker att det är en gråzon vad gäller ”nya” eller oetablerade författare. Personligen tycker jag att det är Ok. Vet jag inget om hur pass intressant den här människan är ”live” så lägger jag inte 5-6000 kr på en okänd icke efterfrågad författare om jag inte råkar ha en bra budget som jag kan lägga på barn **och** vuxenprogram. Vi lägger det mesta av vår programbudget på barnen. Vuxenprogrammen görs i samarbete med en vänförening som inte har några pengar. Vi satsar inte på författarbesök utan det blir mer allmän kultur med litterär anknytning, och vi satsar på det lokala nätverket.

Sammanfattningsvis visar enkätundersökningen på stor spridning av författare bland författarbesöken på de skånska folkbiblioteken. Oavsett hur bokningen har gått till är Författarförbundets rekommendationer för arvode väl kända och många bibliotek har dem som riktlinjer.

De stora biblioteken har som tidigare nämnts oftast ett eller flera författarbesök i månaden under vår- och höstsäsong. Vi vet inte om det finns kommunbibliotek som inte har några författarprogram alls. I de större städerna Malmö, Helsingborg och Lund finns dessutom andra litterära scener. Om man också räknar in evenemang på boklådor där vissa kommuner helt saknar bokhandel så skiljer sig möjligheten att delta i författarprogram mycket beroende på var man bor.

Litterära scener och andra aktörer

De flesta scenerna, stora som små, finns i storstadsområdet Malmö och Lund med Kristianstad bokfestival, Bushwick Book Club Helsingborg och Litteraturredan anordnad av FC Syd som undantag. Scenerna kommer och går, läggs ned för att några år senare uppstå igen.

Internationell författarscen på Malmö stadsbibliotek

Malmö stadsbibliotek arrangerar sedan 2009 Internationell författarscen som haft över 3000 besökare sedan starten. Ofta spelas samtalen in och stadsbiblioteket har gjort ett femtiotal sändningar sedan man började sända 2011. Sammanlagt har livesändningarna visats ca 17 000 gånger. De flesta sändningarna ses av betydligt fler personer i efterhand.

<https://bambuser.com/channel/malmobibblan>

Som ett led i att öka tillgängligheten gav Kultur Skåne initialt stöd till biblioteken i bl a Tomelilla och Lomma för att livesända samtalen på Internationell författarscen och fler bibliotek har senare fortsatt med detta. Vilka bibliotek som visar de olika samtalen växlar och publiksiffrorna varierar också stort beroende på hur känd och aktuell författaren är och brukar ligga mellan 5 och 20 personer.

Hösten 2014 har bibliotek i Ystad, Eslöv, Landskrona, Lund, Hörby, Burlöv och Svalöv visat något av besöken.

Andra scener i Malmö

Poeten på hörnet drivs sen 2012 i ett samarbete mellan FC Syd och författaren Katarina Mazetti. De beskriver sig själva som ett litterärt allrum och ”gör det själv-lokal” som kan hyras för att arrangera allt från författarframträdanden och berättarkvällar till poetry slam, musik, skivverkstäder och boksläpp främst för debutanter och författare på småförlag.

På Moriskan och Inkonst finns klubbar och scener för scenkonst, musik och litteratur. Inkonst har från och till en särskilt ansvarig för litteraturarrangemangen.

Bushwick Book Club startade 2012, finansierad bland annat med utvecklingsbidrag från Region Skåne. Konceptet från USA är klubbkvällar där författare och musiker utgår från en bok och gör egna tolkningar inom text och musik. Publiken kan både ha läst eller inte läst boken och idén är att inspirera till läsning. Sedan starten har man parallellt med Malmö startat en filial i Helsingborg, på Dunkers Kulturhus och 2015 öppnade man även i Göteborg. Under hösten 2015 lanserar man en miniversion, Bushwick Pocket, som skall kunna arrangeras utanför de större städerna.

Litterära scener och festivaler i Lund

Lundensiska litteratursällskapet drivs från Språk- och litteraturcentrum på LU och arrangerar en tematisk litteraturkväll i månaden.

Litteraturhus Lund är en förening som driver idén om ett litteraturhus i Lund. Det är tänkt att innehålla showroom för lundaförlag, författaruppläsningar och föredrag, scen för litterära

framträdande och andra evenemang, kontorsplatser och arbetsrum för författare och framtida fristadsförfattare. Tills drömmen om ett hus förverkligats arrangerar man olika evenemang som bokcirklar i samarbete med bokhandeln och en novellfestival hösten 2015.

Litteralund är Sveriges största festival för barn- och ungdomslitteratur och en del i Lunds kommuns kulturverksamhet. Uppdraget är att på olika sätt skapa förutsättningar för och inspirera barn och unga att läsa, skriva och skapa. Festivalens fokus är det skrivna ordet, men även andra konstuttryck får plats som teater, film och dans. Barn och unga tar del av programmet dels genom skolan, men också genom en stor mängd offentliga programpunkter.

Vartannat år anordnas en konferens för litteraturförmedlare, barnboks- och ungdomsboksbranschen. 2015 arrangerades Litteralund för tionde gången.

Litteraturbaren är en ideell förening i Lund som grundades 2001. Ungefär varannan månad ordnar man författareevenemang på Grand Hotel och Kulturkrogen. Aktuella namn inom olika litterära genrer bjuds in till musikaliskt inramade program med poeten Niklas Törnlund som presentatör och samtalsledare.

Kristianstad bokfestival

Kristianstad bokfestival arrangeras av Stadsbiblioteket torsdag till lördag första veckan i september varje år. Festivalen med nytt tema varje år har ca 5000 besökare på scener och skolprogram. Man får ett stort kommunalt stöd. Festivalen har flera internationella gäster på tre till fyra parallella scener och poesin har en given plats. Region Skåne har stött festivalen vid två tillfällen och ger 2015 projektbidrag för att utveckla den regionala spridningen. 2015 arrangerades festivalen för 17:e gången.

Spoken word

Spoken word-scenen är levande i Skåne genom aktörer som poetkollektivet Ordkommissionen och den ideella kulturföreningen Ord på Scen, som arrangerar evenemang kring estradpoesi och poetry slam. Ordkommissionen har haft fasta scener och återkommande arrangemang på flera malmöscener och ute i regionen bland annat Medborgarhuset i Eslöv. Sedan bildandet 2004 har Ordkommissionen gjort närmre hundra egna arrangemang och gästspel i och omkring Skåne.¹⁷ Malmöbaserade Ord på Scen arbetar med att få poesin att nå ut till ungdomar, att främja utbytet mellan de danska och skånska poesiscenerna, och att få fler människor att läsa sina texter på scen.¹⁸

Övriga större arrangemang i Skåne

På initiativ av FC Syds medlemmar bosatta utanför de större städerna startade 2013 en Litteraturrunda inspirerad av konstrundorna. Under en helg i april/maj arrangerades 2015 för tredje gången ett hundratal litterära händelser runtom på den skånska landsbygden. Tre till fyra arbetsgrupper i olika regionala hörn ansvarade för litteraturcaféer, litteraturquiz,

---

¹⁷ www.ordkommissionen.com, 28 oktober 2015.

¹⁸ www.ordpascen.wordpress.com, 28 oktober 2015.

författarsamtal, besök i författarnas skrivlokaler, deckargåtor mm. Region Skåne gav bidrag till Litteraturrundan de två första åren.

Bokdagar i Skillinge är ett tvådagars samarrangemang mellan Skillinge teater och bokhandel och bibliotek i Simrishamn. Liknande Bokens dag arrangeras även i Malmö (arr Sydsvenskan), Hässleholm och Helsingborg (arr Föreningen Norden).

Litterära sällskap

Ett litterärt sällskap är en förening bildad kring ett gemensamt intresse för litteratur. Ofta koncentrerar man sin verksamhet till en viss genre eller författare, förvaltar en författares födelse- eller diktarhem, och har någon form av utgivningsverksamhet, möten och föredrag. Skånska författare som har sällskap är bl a Hjalmar Gullberg, Frans G Bengtsson, Piraten och Britt G Hallqvist. Ett allmänlitterärt sällskap är Lundensiska Litteratursällskapet.

Utbildningar

Fram till för 20-30 år sedan sågs ofta utbildningar i skrivande, creative writing, som ett andrahandsalternativ och inte som en väg till författarskapet. Nordens författarskola på Biskops Arnö var länge en av de få existerande. Idag finns längre utbildningar på universitet och folkhögskolor i hela landet.

Författarskolan vid Lunds universitet är en tvåårig utbildning inom Språk- och Litteraturcentrum som startade 2002. Målet för utbildningen är att skriva en färdig bok; roman, novellsamling, diktsamling, en essä eller kanske populärvetenskap – med sådana kvaliteter att den blir tagen på allvar av förlagen. Etablerade författare anlitas som handledare till studenternas egna skrivande. Sedan starten har 250 studenter genomfört hela utbildningen och fram till våren 2015 hade upp mot 40 % av dessa studenter debuterat på större och mindre förlag.

Skurups folkhögskola och Fridhems folkhögskola i Svalöv, bägge med tvååriga linjer med litteraturprofil har gett upphov till flera uppmärksammade författarskap och utbildar även skrivpedagoger. Numera har Albins folkhögskola i Landskrona tagit över Fridhems litteraturlinje.

Inom Kvarnby folkhögskola finns Serieskolan i Malmö som är tvåårig och en av Sveriges mera kända skolor för serietecknare. En utbildning i serier finns även på Malmö högskola.

Andra utbildningar inom litteraturområdet är Bokhandel och förlagskunskap vid Lunds universitet och på Teaterhögskolan i Malmö (LU) utbildas även dramatiker.

Nationella stödstrukturer

Författarfonden

Författarfonden¹⁹ har till huvudsaklig uppgift att fördela den statliga biblioteksersättningen där belopp och regler beslutas av regering och riksdag samt ett, två och femåriga arbetsstipendier.

Biblioteksersättningen finns sedan 1954 då staten och Författarförbundet gjorde en överenskommelse som gav svenska författare rätt till en ersättning för att deras böcker lånas ut på biblioteken. Ersättningen går till Författarfonden som administrerar utbetalningen. Alla författare med över 2000 utlån får ersättning för utlån som trappas ned när lånen överstiger 200 000. Författarna med den högsta utlåningen är ofta barnboksförfattare.

---

¹⁹ ¹⁹ Majoriteten av fondstyrelsens ledamöter utses direkt av upphovsmännens organisationer.

40 % av biblioteksersättningen delas istället ut som stipendier på ett, två, fem och tio år och som garanterad författarpenning. Det är inte så många unga som ansöker om medel från fonden. Den garanterade författarpenningen innehas idag av ca 180 författare. För att komma ifråga skall man ha debuterat för minst tio år sedan, ha publicerat fem-sex verk och därefter haft en kontinuitet i sin utgivning. Författarpenningen ska ge en grundtrygghet och motsvarar en låg halvtidslön. Sedan den infördes för 40 år sedan har konkurrensen om att få författarpenningen blivit allt hårdare och i dag är den kulmen på en stipendietrappa på kortare och längre perioder.

”Den garanterade författarpenningen har betytt mycket för att författare ska våga satsa på sina författarskap. Inte minst ha möjligheten att fördjupa sig. Författarpenningen ger en grundtrygghet som betyder att de inte måste ta rena försörjningsjobb som stjäl tid från skrivandet”

Tidigare fördelade Författarfonden även den statliga inkomstgarantin till konstnärer, delen till författare och översättare, som avvecklades 2010 - 26 författare har fortfarande denna garanti²⁰.

Andra stipendier, bidrag och priser

Det finns idag runt 180 nationella litterära pris för skönlitteratur för vuxna och de har kommit att få allt större betydelse för författare.

”En av de största förändringarna i det svenska litterära och kulturella fältet under de senaste decennierna har varit den kraftiga ökningen av antalet priser och utmärkelser och den tilltagande betydelse som de tillskrivs av olika aktörer [ ] De svenska litterära prisernas expansion är dock knappast någon isolerad företeelse, utan en del av en global trend, där antalet priser inom områden som litteratur, film, journalistik, musik och arkitektur skjutit i höjden under 1900-talets sista årtionden.”²¹

Stipendier och priser är en betydelsefull inkomstkälla inom ordområdet och Författarfonden delar ut en stor del men även akademier, kommuner och privata stiftelser står för många stipendier och priser. Förutom de stipendier och priser som särskilt går till unga författare och debutanter delas de flesta priser ut till etablerade författare. De har ekonomisk betydelse, i inkomst för författaren och ökad försäljning för förlaget men är också viktiga för författarens eller bokens prestige, status och litterära anseende.

Det är bara Författarfondens stipendier på två år eller mer och författarpenningen som är pensionsgrundande.

---

²⁰ Lars Andersson, Siv Arb, Tobias Berggren, Anne-Marie Berglund, Carl-Göran Ekerwald, Margareta Ekström, Marianne Eyre, Gösta Friberg, Margareta Garpe, Lennart Hellsing, Elisabet Hermodsson, Margaretha Holmqvist, Ann Jäderlund, Stig Larsson, Sven Lindqvist, Gabriela Melinescu, Jan Myrdal, Göran Palm, Gunnar E. Sandgren, Lennart Sjögren, Göran Sonnevi, Lasse Söderberg, Rita Tornborg, Ulrika Wallenström, Gunnel Vallquist, Bruno K Öijer har fortfarande statlig inkomstgaranti

²¹ Jerry Määttä "Pengar, prestige, publicitet. Litterära priser och utmärkelser i Sverige 1786-2009", Samlaren, årg. 131, 2010, s. 232-329 <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:423451/FULLTEXT01.pdf>

Regionala stödstrukturer

Verksamhetsbidrag till centrumbildningar

Författarcentrum Syd, som omfattar Skåne, Småland och Blekinge får ett årligt verksamhetsbidrag från Region Skåne. 2015 var bidraget 300 000.

Seriefrämjandet, den andra litterära verksamheten som erhåller verksamhetsbidrag, fick 2015 320 000.

Region Skåne ger hösten 2015 för andra gången ett utvecklingsbidrag på 200 000 till Centrum för dramatik som 2015 inledde en regional satsning syftande till permanent verksamhet i Skåne.

Regionala bidrag till litterära projekt

Utvecklingsbidrag till litteratur under kultursamverkansmodellen har gått till

- vandringsutställningar om berättande, serier och läsning
- Litteratur-, poesi- och seriefestivaler, SM/EM i poetry slam
- nyskapande litterära event/scener där man blandat litteratur med konst eller musik
- medskapande projekt för barn och unga inom spoken word, serieskapande, fanzineproduktion, läsfrämjande på nytt sätt utanför bibliotek och skola
- Centrumutveckling – samarbete film/litteratur, Litteraturredan, mångfald inom seriekonst, förmedling av serietecknare, utveckling av seriepedagogik, uppbyggnad av centrumverksamhet för dramatik
- Samarbete för att sprida författarbesök från de större till de mindre kommunerna.

2010 – 199 000 kr	Skånska bokmässan Papi arr poesiuppläsning och presentation av originalkonstverk Varning – läsning pågår! en utställning om läsning och läsprocessen	80 000 20 000 99 000
2011 – 560 000	I seriernas värld– seriefestival för barn och unga Kristianstad bokfestival Regional litteratur Tusen serier svensk serie-kulturen tillgänglig för personer med utländsk bakgrund. August Strindberg och de tecknade serierna Papi event till poesiuppläsning och presentation Världspoesidagen i Malmö LA Spokenword workshops och scenkvällar för unga i Landskrona	70 000 80 000 200 000 20 000 20 000 20 000 180 000
2012 – 405 000	Bushwick book club Malmö	80 000

	AltCom	70 000
	Kristianstad bokfestival	50 000
	Fanzineverkstad för barn	45 000
	Serietecknarförmedlingen	50 000
	Världspoesidagen	40 000
	Bushwick book club	80 000
	Litteraturredan - förstudie	10 000
2013 – 595 000	Tomteurbanen	120 000
	Litteraturredan 2013	70 000
	SM i Poetry slam 2013	100 000
	Litteraturredan 2014	80 000
	EM i poetry slam 2014	100 000
	Barn, serier, samhälle	75 000
	Nordisk Firkant	50 000
2014 – 375 000	Fun ways of promoting reading BBCM	40 000
	Bushwick book club pocket (ur kulturhus)	50 000
	Centrum för dramatik	175 000
	Litteratur- och filmskapare i samverkan	50 000
	Bushwick Book Club – Fun ways of promoting reading	60 000
2015 – 740 000	Ny väg för litterära arrangemang	75 000
	Novellfest 2015	95 000
	Postdigitala berättelser	30 000
	Centrum för dramatik	200 000
	Kristianstad bokfestival	100 000
	Underlandet (serier)	30 000
	Litteralund på väg	40 000

	Serieresidens	170 000
2010-2015	Utvecklingsbidrag till litteratur	2 844 000

Residens

Region Skåne har 2015 inrättat en ny bidragsform till residens för konstnärer inom bl a musik, bildkonst och serier.

Fristadsförfattare

Region Skåne är sedan 2010 medlem i ICORN. Hittills är det bara Malmö som tagit emot fristadsförfattare men 2015 tog Helsingborgs kommun beslut om att bli fristad och planerar att ta emot sin första fristadskonstnär 2016. Frågan har också väckts men kommit olika långt i Lund, Landskrona och Kristianstad. Kultur Skåne har avsatt medel för utveckling av kompetensen och samordning och kommer bl a att arrangera möten med dessa kommuner under 2016. Visionen är en region där fristadsprogrammet utgör ett inslag inte bara i stora utan även i mindre kommuner²².

Priser inom regionen

Region Skånes årliga kulturpris (idag 100 000) har sedan 1998 har delats ut till författaren Björn Ranelid 2006, till serieskaparna Liv Strömquist och Sara Granér 2013 och till filmaren/författaren Lukas Moodysson 2014²³.

---

²² Regional kulturplan för Skåne 2016-2019

²³ Lunds kommun (15 000) och Malmö stad (80 000) delar ut årliga kulturpris som kan tillfalla författare. Sydsvenskans (60 000) och HDs (25 000) kulturpris, Sparbanksstiftelsen och Sten K Johnssons fond är andra exempel på priser och stipendier till författare i Skåne.

Detta görs idag för att stärka litteraturen och förbättra villkoren för författare i Skåne

Kommunalt

Genom att upprätthålla anslagen till biblioteksverksamheten kan kommunen ge stöd till aktuella och breda bokinköp, till författarbesök och till läsfrämjande.

Genom stöd till olika studieförbund möjliggörs olika kulturevenemang.

Genom skolan och stödet till bland annat Kultur i skolan och Skapande skola kan författare engageras till framträdanden och skrivprojekt.

Andra exempel på kommunalt engagemang är fristadsförfattare i Malmö och Bokfestivalen i Kristianstad.

Region Skåne stöder

Genom regionala verksamhetsbidrag till centrubildningar, Författarcentrum Syd och Seriefrämjandet samt utvecklingsbidrag till litteraturprojekt.

Genom verksamhetsbidragen till folkhögskolor som till exempel går till skrivutbildningar vid två av folkhögskolorna. Verksamhetsbidragen till studieförbunden kan också träffa litterära arrangemang och läsfrämjande insatser.

Projektbidrag till biblioteksutveckling rörande läsfrämjande metodutveckling.

Nationellt

Utbetalning av biblioteksersättning genom Författarfonden som också fördelas i form av författarpenning, stipendier och garanterad författarpenning.

Kulturrådets utgivningsstöd och distribution av kulturrådsstödda boktitlar och stödet till kulturtidskrifterna. Stöd till läsfrämjande insatser och litterära arrangemang. Kulturrådets inköpsstöd främst till barn och ungdomslitteratur.

Medel till Skapande skola.

Bilaga 1: Regionala insatser inom läsfrämjande

I Skåne liksom i övriga landet har biblioteken länge arbetat med olika läsfrämjande insatser. Regionbibliotek Skåne ledde och samordnade flera regionala läsfrämjande projekt som Läsbiten 1999-2009, ett kompetensutvecklingsprojekt riktat till förskolan syftande till att bygga strukturer för samarbetet mellan den och biblioteket. Litteraturutredningen 2012, propositionen Läsa för livet 2013 och att läsfrämjande kom in i samverkansmodellen innebar en nystart för det regionala läsfrämjande arbetet.

2014-2015 har avsatts drygt en miljon till utvecklingsprojekt och seminarier riktade mot bibliotek och folkbildning. Bidrag har fördelats till 18 projekt, varav sex till studieförbund.

Ett samarbete startades med regionala Kunskapscentrum för barnhälsovård runt de små barnen och gemensamma seminarier för bibliotek och BVC-personal arrangerades. Kultur Skåne deltog tillsammans med fem andra län/regioner i södra Sverige i ett Kulturrådsstött forskningsprojekt om läsfrämjande insatser på bibliotek.

Under 2015 inrättades en tidsbegränsad tjänst som utvecklare för läsfrämjande på förvaltningen med uppdrag att utvärdera, samordna och utveckla det regionala arbetet, sammanfatta satsningarna på läsfrämjande projekt och ge förslag på framtida läsfrämjande inom samverkansmodellen.

2015 fick Kultur Skåne också en miljon från Kulturrådet avsedd för forskning kring läsfrämjande. Under 2015-2016 kommer den att finansiera forskningscirkel för bibliotekarier i samarbete med Malmö Högskola, dokumentation och en vetenskaplig artikel. Det har också gett möjligheten att gå vidare med det tidigare nämnda forskningsprojektet om läsfrämjande insatser på bibliotek i följeforskning kring bokprat utförd av samma forskare nu i samarbete med Göteborgs universitet.